

Summary	11
Předmluva Jana Slavíka	12
Předmluva autorů	14
1 „Obraz o obrazu“ – úvod	17
1.1 Kompetenční rozsah arteterapie	18
1.2 Teoretický rámec arteterapie	21
1.3 Funkční terén arteterapie	34
1.4 Co se odehrává v arteterapeutickém procesu	36
2 Ontogenetický model jako metodologický rámec v arteterapii	40
2.1 Historické souvislosti	41
2.2 Sekvenční pojetí	43
2.3 Kognitivní teorie a kresebný vývoj	48
2.3.1 <i>Jean Piaget a jeho koncepce</i>	48
2.3.2 <i>„Terapeuticky“ zaměřená výtvarná výchova</i>	51
2.4 Účel a komponenty ontogenetického modelu v projektivně-intervenční arteterapii	55
2.5 Kognitivní vývoj v souvislostech	57
2.6 Výtvarná ontogeneze v arteterapeutické praxi	59
2.6.1 <i>Období egocentrické</i>	61
2.6.2 <i>Období objektivní</i>	62
2.6.3 <i>Období reflexivní</i>	66
2.7 Vývojové charakteristiky dětské kresby a malby	67
2.7.1 <i>Období čaranic</i>	68

	<i>Chaotické (bezobsažné) čarání</i>	69
	<i>Zvládnutá čáranice</i>	69
	<i>Pojmenovaná čáranice</i>	71
	<i>Používání barvy</i>	72
2.7.2	<i>Preschematické období</i>	72
	<i>Zobrazení prostoru</i>	73
	<i>Používání barvy</i>	74
2.7.3	<i>Schematické období</i>	74
	<i>Způsoby zobrazování</i>	75
	<i>Užití barvy</i>	76
2.7.4	<i>Kresebný realismus</i>	77
	<i>Způsoby zobrazování</i>	78
	<i>Zobrazení prostoru</i>	79
	<i>Užití barvy</i>	80
2.7.5	<i>Pseudo-naturalistické období</i>	80
	<i>Znázornění lidské figury</i>	81
	<i>Znázornění prostoru</i>	82
2.7.6	<i>Období rozhodování</i>	83
	<i>Způsob zobrazování</i>	83

3 Ontogenetické etudy 85

4 Metody arteterapie a jejich využití 94

4.1	<i>Projektivně-intervenční arteterapie</i>	96
4.1.1	<i>Podoba intervence</i>	96
4.1.2	<i>Podoba projekce</i>	97
4.2	<i>Přehled metod a postupů</i>	99
4.2.1	<i>Analýza výtvarné tvorby</i>	100
4.2.2	<i>Dotazování</i>	100
4.2.3	<i>Dekonstrukce</i>	103
4.2.4	<i>Interpretace</i>	104
	<i>Roviny interpretace</i>	105
	<i>Příběhy obrázků na kolážích</i>	111
4.2.5	<i>Obsahová analýza</i>	114
4.2.6	<i>Konfrontace</i>	114
4.2.7	<i>Klarifikace a explikace</i>	115
4.2.8	<i>Konstrukce, příp. rekonstrukce</i>	115

4.2.9	<i>Reflexe</i>	116
4.2.10	<i>Rekontextualizace</i>	116
4.2.11	<i>Imaginace</i>	117
4.2.12	<i>Animace</i>	118
4.2.13	<i>Koncentrace</i>	118
4.2.14	<i>Restrukturalizace</i>	119
4.2.15	<i>Transformace</i>	119
4.2.16	<i>Vývoj a změna výtvarného stylu</i>	119
4.2.17	<i>Principy fenomenologického zkoumání</i>	120
	<i>Fenomenologická reflexe</i>	120
4.2.18	<i>Závěr</i>	121

5 Forma a obsah arteterapeutických artefaktů a proces jejich tvorby . . . 123

5.1	<i>„Bytí v obraze“ – formální aspekty artefaktu</i>	124
5.1.1	<i>Úvahy o formě a jejích specifických aspektech v arteterapii</i>	124
5.1.2	<i>Kompozice</i>	129
	<i>Vyváženost kompozice</i>	131
5.1.3	<i>Prostor a perspektiva</i>	132
	<i>Způsob zachycení prostoru artefaktu</i>	134
	<i>Dimenze prostoru</i>	134
5.1.4	<i>Struktura a rozvržení prvků</i>	135
5.1.5	<i>Rozměry artefaktů</i>	136
5.1.6	<i>Tvary artefaktů a tvarové prvky</i>	136
5.1.7	<i>Formát a velikost objektů</i>	137
5.1.8	<i>Rám</i>	138
5.1.9	<i>Symetrie a asymetrie</i>	139
5.1.10	<i>Horizont a směr pohledu</i>	140
5.1.11	<i>Symboly pohybu</i>	141
	<i>Další symboly pohybu</i>	142
5.1.12	<i>Rytmus</i>	143
	<i>Opakování</i>	144
	<i>Gradace</i>	144
	<i>Abstrakce</i>	145
	<i>Redundance</i>	145
	<i>Ornament</i>	145
	<i>Čáry</i>	146
5.2	<i>Barva</i>	147

5.2.1	<i>Funkce barvy ve výtvarném díle</i>	148
	<i>Polarita barev</i>	150
	<i>Barvy základní a odvozené</i>	150
	<i>Barvy komplementární</i>	152
	<i>Barvy světlé a tmavé</i>	152
	<i>Barvy klidné s účinkem tlumícím a vzrušivé s účinkem energizujícím</i>	152
5.2.2	<i>Obsahy barev</i>	154
5.3	<i>Techniky a postupy užívané v projektivně-intervenční arteterapii</i>	162
5.3.1	<i>Gestický přístup</i>	162
5.3.2	<i>Asociační čáranice</i>	162
5.3.3	<i>Akční (gestický) akvarel a jeho dotváření</i>	163
5.3.4	<i>Koláž</i>	165
	<i>Východiska, perspektivy a terapeutický potenciál</i>	165
	<i>Koláž jako způsob výtvarného vyjádření</i>	166
	<i>Koláž a její psychologický rozměr</i>	167
	<i>Specifika koláže v arteterapii</i>	167
	<i>Náměty koláží</i>	168
	<i>Terapeutický potenciál a některé způsoby práce s kolážemi</i>	169
5.3.5	<i>Uhlová rezerva</i>	170
5.3.6	<i>Technika tematického akvarelu</i>	171
5.4	<i>„Bytí obrazem“ – obsahová rovina výtvarné tvorby v arteterapii</i>	172
5.4.1	<i>Verbalizace a narativní kontextualizace ve výtvarném zobrazení námětu</i>	173
5.4.2	<i>Kognitivní rovina obsahu</i>	177
5.4.3	<i>Témata a náměty arteterapie</i>	180
5.4.4	<i>„Být obrazem“ – téma identity</i>	182
	<i>Identita v arteterapii</i>	184
	<i>Role arteterapie v konstrukci identity</i>	186
	<i>Vývojový pohled na identitu</i>	186
	<i>Ohrožení identity</i>	188
	<i>Výtvarné náměty</i>	190
	<i>Identita a výtvarný výraz</i>	191
	<i>Rodinná identita</i>	193
	<i>Identita fyzická</i>	193
5.4.5	<i>„Jít obrazem“ – identita prostorová</i>	194
	<i>Domov jako vazba</i>	194

<i>Krajina</i>	195
<i>Cesty</i>	199
<i>Hranice</i>	200
5.4.6 <i>Identita časová</i>	201
5.5 Procesově orientovaný arteterapeutický přístup	205
6 Arteterapie v léčbě psychických poruch	211
6.1 Indikace arteterapie a její potenciál	214
6.1.1 <i>Místo arteterapie v klinické psychologii</i>	215
6.2 Specifika arteterapie u psychických poruch	218
6.2.1 <i>Nespecifické symptomy</i>	218
6.2.2 <i>Organické duševní poruchy a mentální retardace</i>	221
6.2.3 <i>Neurotické a somatoformní poruchy</i>	223
6.2.4 <i>Poruchy osobnosti, případně agravovaná puberta</i>	230
6.2.5 <i>Arteterapie pro dlouhodobě psychiatricky nemocné</i>	231
6.2.6 <i>Psychotická onemocnění</i>	231
<i>Pokusy o kvantifikaci artefaktu</i>	235
6.2.7 <i>Závěry</i>	236
7 Doslov	238
8 Seznam literatury	240